

Ženský dôvtip

Kedysi, ale nebodaj i to dosť dávno, boli dvaja dvorania: jeden chudobný a druhý bohatý. Chudobný nemal iba jedno prasiatko; aj tomu nebolo čo podhadzovať, keď na celom bydle ako na dlani. Bohatý mal zo desať tých ošípaných a často im podhadzoval jačmeňa, aj na válovcí vždy mali čo lokat'. Že to bolo na jednom dvore, prasiatko aj tri razy dňa dobehlo medzi čriedu bohatého dvorana a uchytilo si jačmeňa, nalokalo sa aj na válovcí. Len to raz boháča domrzelo, pochytil kyjanicu, puk prasa po čele. Hneď sprplilo sa v prachu a bolo po ňom.

Chudobný človek šiel žalovať sa k stoličnému, aká škoda stala sa mu. Bohatý bránil sa, aká i jemu škoda diala sa, a nechcel platiť za prasa. Pán stoličný nemohol ich porovnať.

"No dobre," povie naostatok, "obom stala sa vám škoda a toho bude vynáhrada, kto z vás zajtra ráno vyháda: Čo je najtučnejšie, čo je najrýchlejšie a čo je najčistejšie?"

Oba prišli domov s ovesenými nosmi.

Toho bohatého privítala žena:

"No, čože chodíš ako oparený?"

"Ej, daj mi aspoň ty pokoj," odvrkol jej, "veď by to ani čert nevymyslel! Ešte ti nám hádky zahádal, že vraj toho bude právo, kto ich uhádne."

"Nuž, čo za hádanky?"

"Že vraj, čo je najtučnejšie, čo najrýchlejšie a čo najčistejšie?"

"Nuž ale ešte aj na tom hlavu lámeš, ty trubiroh, ty?! Veď si si to hneď mohol pomyslieť: čože by bolo tučnejšie ako naša krmnica, ktorú už od troch rokov krmíme; čože by bolo rýchlejšie ako naše kone, čo ich každý deň obrokuje; a čože by bolo čistejšie ako naša studňa, do ktorej každý rok dva centy soli vrhneme!"

"A veru pravdu máš, žena moja!" vyjasnila sa tvár boháčovi, akoby už bol aj to právo vyhral, aj ho pán po pleci potľapkal, že je múdry človek.

Keď tamten chudobný cez dvere dnu šiel, vstala mu od stola v ústrety jediná šestnásťročná dcéra a hneď mu na očiach čítala, že je to so všetkým nie dobre:

"Nuž, čože vám je, apko? Bol by to hrom, nie robota, ak by ste boli prehrali!"

"Prehrať som ešte neprehral, ale ani neviem, čo dohrám," rečie otec a rozpovie si dcére celú vec.

"Nič nebojte sa, apko; veď ja si to do rána premyslím," povedala dcérka, - a s tým potom uložili sa aj na pokoj.

Ráno dcéra iba voľač pošuškala otcovi do ucha, priam šiel tento vytešený pred stoličného. Tam čakal už aj bohatý a hrdo postavil sa prvý do radu. Oj, ale by ste boli videli, ako utiahol sa, keď pán stoličný na jeho hádanie len to riekol, aby mu s takými pletkami ani do domu nechodil.

"Nuž a ty že? Čože si vyhútal?" obrátil sa k tomu chudobnému.

"Nuž prosím ponížene pána urodzenkého, ja len tak poviem, že najtučnejšia je naša matička zem, lebo z nej všetci tyjeme; najrýchlejší je ale mesiac, bo ten každé štyri týždne zem i nebo obehne; a najčistejšie je slnce, lebo naveky rovnak pekne svieti."

"Chlap si!" potľapkal ho pán stoličný po pleci. "Tento tvoj bohatý dvoran ani nemal zač, pre trocha toho jačmeňa, zabiť tvoje prasiatko. Na vynáhradu dá ti tú tučnú krmnicu, ktorú už od troch rokov krmia."

S tým právo odstalo. A bohatý hrdoš odišiel ticho, ani ho čuť nebolo. Nesnilo sa mu, že ho pán stoličný tak zahanbia a ešte mu aj do tučnej krmnice utrú ústa.

Ale keď chudobný poďakoval sa za právo a akoby už po všetkom odchodil, tu pán urodzený zakyvkal ho naspäť, že vraj ešte na jedno slovo.

"Ty," hovorí mu pán, "ty si to sám nevyhútal, čo si mi na tie hádanky odpovedal, lebo na tých už mnohí múdri ľudia a páni lámali si hlavy a nič vyhádať nemohli. Povedz mi hneď a zaraz, kto ťa to naučil!"

Chudobný nemal čo tajiť, nuž povedal hneď, že jeho vlastné dievča tak si to cez noc premyslelo a ráno mu do ucha pošeptalo.

"No, keď ty máš takú múdru dievku," vraví na to pán, "na, zanes jej túto zmeň lanu; just mi ju prvú z poľa doniesli. Nech mi ju pod troma dňami oriafka, urosí, usuší, vytrie, vyhladí, vyčeše, spradie a z priadze plátina natká i vybieli; z toho plátina nech ušije pre mňa peknú bielu košeľu na sobáš. Ak mi to urobí, ju si povediem na ten sobáš; ak to neurobí, tak budem s ňou zachádzať ako s takou, čo miešala sa mi do práva a môj súd porušila. A teraz poberaj sa mi z očí!"

Ej, veď poberal sa! Radšej by nikdy nebol chodil na to pravo, alebo prehral ho trebárs tri razy. Zo zmene ľanu celú peknú pánsku košeľu, a to ešte pod troma dňami vyhotoví! To tiež ešte človek neslýchal! - Ale keď doma dievčaťu rozpovedal vec, ono nerobilo si z toho nič, len odlomilo zo stromu jeden jedinký mládnicek a podalo ho otcovi do ruky.

"Vezmite, apo môj," rečie, "chodte ešte raz k tomu pánovi, že som mu odkázala, že keď mi z tohto prútika vyhotoví do rána trlicu, kužeľ, vreteno, motovidlo, zvižadlá, krosna, kolovrat a čo ešte k tomu treba, nuž mu i ja všetko vykonám, ako si rozkázal."

Milý pán iba teraz zvedel, s kým to pustil sa do jednačky. Ale už ako hej, ako nie, to my nevieme, dosť na tom, že on jej to všetko tak vyhotovil, ako mu odkázala. Potom už aj ona jemu tú sobášnu košeľu na tretí deň poslala.

"Dobre," hovorí stoličný otcovi, "keďže je tvoja dcéra taká majstrovkyňa, nechže už teraz príde na sobáš. Ale nech mi príde ani vo dne ani v noci, ani pešky ani vezky, ani nie na koni, po ceste i nie po ceste, ani oblečená, ale ani nahá, a nech mi pritom donesie aj dar aj nie dar!"

Ej, aj toto ešte bolo treba počuť!

Otec na takú robotu krútil hlavou, ale dcéra uspokojila ho, aby ešte aj toto len na ňu nechal. A ten pán od tej hodiny neodišiel viac od obloka, čo ju naveky vyzeral; ba ani dočkať sa jej nemohol, lebo vedel, že jej niet rovne široko-d'aleko na krásu.

Na tretí deň ráno ešte všetok svet spal, bo práve len čo začalo zasvitávať, ale milý pán už stál v otvorenom obloku. A vidí, že dievčina mladá ide oproti jeho palote, a to veru takto ani vo dne ani v noci, lebo bolo na svite; ide si ani pešky ani vezky ani nie na koni, lebo sedela na capkovi a aj sedela aj nohami ešte dostupovala na zem; šla aj po ceste aj nie po ceste, bo cap kráčal koľajou, ani oblečená ani neoblečená, lebo mala sak na sebe, prepásaná zásterkou; a na lone mala voľač zakrytý - a to akiste dar aj nie dar. Hneď jej poslal komornice v ústrety s krásnymi sobášnymi šatami, aby už len v tých priniesla mu ten dar aj nie dar.

Krásna ako ruža v puku vstúpila mu do izby a podávala mu dva holúbky. Ako ich chcel do ruky vziať, ona ich pustila. Tieto streptali a uleteli otvoreným oblokom do širého sveta. Tak mu predsa podala dar aj nie dar; lebo ich mal, ale hneď nemal.

"No, duša moja," hovoril pán, "my sme od tejto hodiny svoji. Ale práve zato, že si ty taká múdra a ja tiež mám svoj rozum, sama uznáš, že by mne piano išli kolesá, keby aj naďalej miešala si sa do môjho práva. Preto ti to ešte pred sobášom pripovedám, žeby si nikdy nepostarala sa mi do práva. Ak by som dač najmenšieho zbadal, ešte v ten deň odpravil by som ťa z domu."

Ona na to privolila a tak šli rovno pred oltár.

Len akoby ste tie holúbky boli videli v páre, tak si oni žili začas, kým ona nepostarala sa mu do richtárskej palice. Ale čo stať sa malo, to nevystalo.

Postavili sa raz pred súd dvaja pocestní. Jeden hnal z trhu čriedu koni, druhý stádo volov a oba nocovali popri jednodruhom. V noci koniarovi ožrebila sa kobyla a nezbadal. Žriebä zatáralo sa medzi voly; voliar našiel si ho pod volom a nechcel ho tamtomu prepustiť. Pán stoličný prisúdil žriebä voliarovi, keď tento, hádam, lepšie vedel mastiť.

„Čoby aj takú pravdu všetci čerti schytili! dudlal sebe pod nos namrzený koniar, keď ho pani stretla.

"Čože vám je, dobrý človek?" pýta sa ho pani.

"Nuž hľa, vidíte, pani moja, prišli sme sem na pravdu a tu pravda taká, že vôl ožrebil sa a nie kobyla."

I rozpovedal jej celú vec.

"No, netrápte sa nič, dobrý človek," vraví mu pani. "Len vy mňa poslušnite, nuž všetko ešte dobre bude. Popoludní pôjde môj muž tamto na tú lúku vedia potoka na prechádzky. Vy si vezmite sebou kosu i sak. Keď on dôjde až k vám, ulapte kosu a koste vo vode; potom vyskočte na breh a robte tak s tým sakom, ako čoby ste po tráve ryby chytali. To keď zazrie môj muž, hneď zastarie sa do vás a vynadá vám do oslov. Vy iba toľko povedzte: „Jaj, pán stoličný, skôr to môže byť, že ja vo vode trávy nakosím a na tráve rýb nachytám, ako to, žeby vôl ožrebil sa.“ Ako mu to poviete, uvidíte sa, že žriebä bude vaše. Aleže, preboha, nevyzradte ma, lebo ja by som sa viac v jeho dome neobstála a vidíte, že vám len dobre chcem a pravdu hradám."

Povedala a bežala dnu k mužovi. A takou svätou stavala sa, ako čoby o ničom nevedela.

K večierku vyšiel si pán na prechádzky. A tu čo nevidí? Toho koniara po vode kosiť a po tráve sak na ryby nadstavovať!

"Nuž, čože ty tu robíš naopak sveta, ty osol Pána Kristov?"

"A veru," odpovedal ten smelo, "darmo mne vy, pán stoličný, do oslov nadávate. Skôr to môže byť, že ja vo vode trávy nakosím a na tráve rýb nachytám, ako to vaše, žeby vôl ožrebil sa."

Ako to povedal, hneď rozvidnilo sa pánovi, čo ten tu chce; ale mu hneď to aj svitlo, kto ho mohol na to napraviť.

"Nuž tak?" hovorí. "Ty opovažuješ sa mi moje pravo prevracať? To z tvojej hlavy nevyšlo! Povedz naraz, kto ťa to naučil?"

"A veď, hľa - pán stoličný - nuž hľa - veď sa"

"No, veď sa už zamoceš! Či nevieš hneď von s pravdou? Povedz, bo ináč žriebä nedostaneš. Ačak ťa to moja žena tak naučila?"

Keď už nemohol von z konopí, priznal sa ten človek, že to veru pani urodzená tak nasuvali.

"No vidíš," hovoril pán, "mohol si ani nešamotiť; krém toho hneď som to vedel. Teraz id' za tým voliarom, aby ti žriebä hneď naspät' dal, že som ja kázal, - či vieš?"

"Viem, prosím ponížene, pán urodzený," - a už podskočil si a bežal uradovaný po svojej spravodlivé žriebä.

Ale pánovi - tomu nebárs veselo žilky hrali. Radšej by bol dožil sa neviem čoho, ako tohto. Bo svoju milú, hrkútavú hrdličku čím ďalej tým radšej mal a už nepri-chodilo mu inak, kremä z domu ju prepustiť, keď si chcel v slove stáť. I veru, ako došiel domov, priam jej vypovedal hospodu.

"Vezmi si," rečie napokon, "čo najlepšieho lúbi sa ti, a id' mi z domu!"

Ona nič neodvrávala, kremä to si naposled vyžiadala, aby mu smela pripraviť večeru, akú najinakšiu, aby ešte raz spolu povečerali. Pán privolil. Večera bola chutná a dobré víno k tomu. Sama mu ho nalievala "ešte naostatok," a milý pán veru podíval sa pintovke až na dno - i usnul. Mohol by z neho pásy drať, nebol by prebudil sa.

A pani mala koč už napohotove. Dala pána posadiť do koča a sama sadla si k nemu a kázala zatiahnuť rovno na jej otcov dvor. Skočila z koča, svoju sedliacku posteľ odpravila a muža si do nej uložila.

Ráno mal čo napretierať si oči urodzený pán stoličný, kde je, čo je, či by ozaj jeho panská palota takto za jednu noc bola premenila sa na sedliacku chyžu? Tu ona prišla k nemu a riekla:

"Ačak si mi dobre spal, milý môj? Vidiš, dobre sa to spáva aj v sedliackej chyži. A veru dobre nám tu bude; tu môžeme zostať trebárs aj naveky."

"Nuž, ale akože to, čože si to porobila so mnou?"

"Nuž nezabývaj si, milý môj, že len včera večer odpravil si ma z domu; dovolil si mi kremä to vziať sebou, čo najlepšie ľúbi sa mi. Vzala som si teba!"

"No, predsa žene nikto cez rozum neprejde!" povedal pán - a bolo zasa všetko dobre. Vrátili sa. I otca pojali so sebou. A pán ešte len teraz viezol hrdo svoju nevestu do domu!